

MEMORANDWM CYDSYNIAD DEDDFWRIAETHOL

BIL Y LLUOEDD ARFOG

1. Gosodir y memorandwm cydsyniad deddfwriaethol hwn o dan Reol Sefydlog (“RhS”) 29.2. Mae RhS 29 yn rhagnodi bod rhaid gosod memorandwm cydsyniad deddfwriaethol, ac y ceir cyflwyno cynnig cydsyniad deddfwriaethol, gerbron Senedd Cymru os yw Bil gan Senedd y DU yn gwneud darpariaeth mewn cysylltiad â Chymru at unrhyw bwrpas sy’n dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru, neu sy’n addasu’r cymhwysedd hwnnw.
2. Cyflwynwyd Bil y Lluoedd Arfog (“y Bil”) yn Nhŷr Cyffredin ar 26 Ionawr 2021 a’i ailgyflwyno ar 12 Mai yn dilyn ystyriaeth gan y Pwyllgor Dethol. Gellir cael copi o’r Bil yn:
[Bil y Lluoedd Arfog 2019-21 — Senedd y DU](#)

Amcanion Polisi

3. Yr amcanion polisi a nodwyd gan Lywodraeth y DU yw:
  - Adnewyddu Deddf y Lluoedd Arfog 2006 (“Deddf 2006”) ac, wrth wneud hynny, parhau i orfodi’r ddeddfwriaeth sylfaenol sy’n llywodraethu’r Lluoedd Arfog;
  - Cynnal effeithiolrwydd system gyfiawnder y gwasanaethau fel ei bod yn parhau i ddiwallu anghenion y Lluoedd Arfog;
  - Ymgorffori Cyfamod y Lluoedd Arfog ymhellach yn gyfraith.

Crynodeb o’r Bil

4. Noddir y Bil gan y Weinyddiaeth Amddiffyn (MOD).
5. Mae’r Bil yn gwneud darpariaethau mewn perthynas â’r materion canlynol:
  - Parhad Deddf 2006;
  - Llysoedd gwasanaeth, gwrandawiaid diannod ac awdurdodaeth;
  - Gwasanaeth yn y Lluoedd Arfog;
  - Heddlu’r gwasanaeth: cwynion, camymddwyn etc;
  - Dedfrydu ac adsefydlu;
  - Pardynau ar ôl marwolaeth.

Darpariaethau yn y Bil y mae angen cydsyniad ar eu cyfer

6. Mae angen cydsyniad Senedd Cymru ar gyfer y darpariaethau sy'n ymwneud â Chyfamod y Lluoedd Arfog (Cymal 8 yn y Bil fel y'i cyflwynwyd).
7. Enw cymal 8 o'r Bil yw Cyfamod y Lluoedd Arfog ("Armed Forces Covenant"). Mae'r cymal hwn yn mewnosod adrannau 343AA i 343AF newydd i Ran 16A o Ddeddf y Lluoedd Arfog 2006, sy'n gosod dyletswydd ar gyrff penodedig a phersonau sy'n arfer swyddogaethau tai, addysg a gofal iechyd perthnasol yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon i roi sylw dyledus i Gyfamod y Lluoedd Arfog.
8. Mae'r adrannau a fewnosodir gan Gymal 8 o'r Bil, i'r graddau y maent yn gymwys i Gymru, fel a ganlyn:
  - a. Mae **adran 343AB(1)** yn gosod dyletswydd ar bersonau a chyrrff penodedig yng Nghymru sy'n arfer swyddogaeth berthnasol i roi sylw dyledus ("due regard") i egwyddorion Cyfamod y Lluoedd Arfog, sef:
    - y rhwymedigaethau a'r aberth unigryw a wneir gan y Lluoedd Arfog;
    - yr egwyddor ei bod yn ddymunol dileu anfanteision o Wasanaeth yn y Lluoedd Arfog, neu gyn Wasanaeth yn y Lluoedd Arfog a
    - yr egwyddor y gellir cyfiawnhau darpariaeth arbennig oherwydd yr effaith y gallai Gwasanaeth yn y lluoedd fod wedi'i chael ar unigolion.
  - b. Mae **adran 343AB(2)** yn diffinio swyddogaeth berthnasol ("relevant function") fel swyddogaeth tai, addysg a gofal iechyd berthnasol. Mae'r rhain yn feysydd polisi sydd wedi'u datganoli ac, o ganlyniad, mae'r darpariaethau sy'n gysylltiedig â hwy o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru.
  - c. Mae **adran 343AB(3)** yn nodi'r cyrff cyhoeddus yng Nghymru y bydd y ddyletswydd sylw dyledus yn gymwys iddynt. Mae'r rhain fel a ganlyn:
    - Awdurdodau Lleol
    - Cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir
    - Byrddau Iechyd Lleol
    - Awdurdodau Iechyd Arbennig
    - Ymddiriedolaethau'r GIG
  - d. Mae **adrannau 343AB(4) i (6)** yn nodi ystyr swyddogaethau tai, addysg a gofal iechyd perthnasol gan gyfeirio at deddfwriaeth berthnasol.
  - e. Mae **Adran 343AE** yn disgrifio sut y bydd canllawiau sy'n cefnogi'r deddfwriaeth yn gweithio. Caiff yr Ysgrifennydd Gwladol gyhoeddi canllawiau mewn perthynas â'r ddyletswydd sylw dyledus a rhaid i'r cyrff cyhoeddus perthnasol roi sylw i'r canllawiau hynny. Rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol ymgynghori â Gweinidogion Cymru cyn cyhoeddi canllawiau i'r graddau y mae'r canllawiau'n ymwneud â

swyddogaethau datganoledig Cymru (h.y. swyddogaethau gweithredol a'r rhai sydd o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru). Fodd bynnag, os yw'r Ysgrifennydd Gwladol o'r farn bod y diwygiadau i'r canllawiau yn ansylweddol, mae gan yr Ysgrifennydd Gwladol y pŵer i gyhoeddi canllawiau diwygiedig heb ymgynghori â Gweinidogion Cymru i ddechrau.

- f. Mae **adran 343AF** yn rhoi pŵer i'r Ysgrifennydd Gwladol wneud rheoliadau i estyn y ddyletswydd sylw dyledus i bersonau a chyrrff ychwanegol yng Nghymru, neu i bennu swyddogaethau perthnasol ychwanegol sydd i ddod o fewn cwrpas y ddyletswydd. Fodd bynnag, cyn gwneud hynny, rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol ymgynghori â Gweinidogion Cymru, i'r graddau bod y rheoliadau'n cynnwys darpariaethau sydd o fewn cymhwysedd datganoledig Cymru ("Welsh devolved competence"). Diffinnir hyn fel darpariaeth a fyddai'n dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru neu'n un y gellid ei gwneud mewn is-ddeddfwriaeth gan Weinidogion Cymru sy'n gweithredu ar eu pennau eu hunain. Bydd y rheoliadau'n ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.
9. Mae'n ofynnol i gael cydsyniad ar gyfer y darpariaethau hyn oherwydd bod eu diben yn ymwneud â'r modd y mae gwasanaethau cyhoeddus Cymru yn cyflawni eu swyddogaethau. Maent yn gosod swyddogaethau ar nifer o Awdurdodau Datganoledig Cymru ac maent yn rhoi sylw i faterion datganoledig ac yn effeithio arnynt (h.y. swyddogaethau cyrff cyhoeddus sy'n arfer swyddogaethau datganoledig ym meysydd datganoledig tai, addysg a gofal iechyd). At hynny, gallai pŵer yr Ysgrifennydd Gwladol i wneud rheoliadau yn Adran 343AF arwain at roi'r ddyletswydd sylw dyledus mewn meysydd mwy datganoledig, neu i Awdurdodau Datganoledig eraill yng Nghymru. Yn unol â hynny, mae gan y pŵer hwn botensial i effeithio ar fwy o feysydd datganoledig.
10. Yn y Bil fel y'i gyflwynwyd ar 26 Ionawr 2021, nododd Llywodraeth y DU yn y Nodiadau Esboniadol a gyhoeddwyd ar gyfer y Bil eu bod o'r farn bod Cymal 8 yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru, ac y byddent felly'n ceisio cynnig cydsyniad deddfwriaethol mewn perthynas â'r Cymal hwn. Fodd bynnag, mae safbwynt Llywodraeth y DU wedi newid erbyn hyn ac nid ydynt yn ystyried mwyach fod unrhyw gymal yn y Bil o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru. Diwygiwyd y Nodiadau Esboniadol fel y cawsant eu hailgyflwyno ar 12 Mai ac maent yn awr yn cadarnhau'r newid yn asesiad Llywodraeth y DU:

"In the view of the Government, none of the matters to which the Bill relates are within the legislative competence of the Scottish Parliament, Senedd Cymru or the Northern Ireland Assembly".

Rhesymau dros wneud y darpariaethau hyn i Gymru yn y Bil

11. Bydd y darpariaethau a fewnosodir gan Gymal 8 o'r Bil yn helpu i wella'r modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yn gyffredinol mewn perthynas

â Chymuned y Lluoedd Arfog yng Nghymru. Mae'r Cyfamod, ar ei ffurf bresennol, wedi bod ar waith ers bron i ddeng mlynedd, ac er bod darparwyr gwasanaethau wedi rhoi gweithdrefnau a mentrau da ar waith, mae pryder dilys bod rhai aelodau o Gymuned y Lluoedd Arfog yn dal i wynebu anfantais o ran cael gafael ar wasanaethau cyhoeddus. Achosir hyn yn aml gan ddiffyg ymwybyddiaeth o'r Cyfamod a natur unigryw gwasanaeth yn y Lluoedd Arfog.

12. Dylai'r darpariaethau gynyddu ymwybyddiaeth ymhlith darparwyr gwasanaethau a llunwyr polisi o'r rhwymedigaethau a'r amgylchiadau unigryw sy'n wynebu Cymuned y Lluoedd Arfog, a meithrin dealltwriaeth o sut y gall y rhain effeithio ar eu gofynion, a'u gallu i gael gafael ar wasanaethau cyhoeddus allweddol.
13. Drwy ymgorffori'r ddealltwriaeth hon ym mhenderfyniadau'r sector cyhoeddus drwy ddyletswydd statudol newydd i roi sylw dyledus i'r Cyfamod, bydd y ddeddfwriaeth hon yn helpu i wella'r modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yn gyffredinol mewn perthynas â Chymuned y Lluoedd Arfog yng Nghymru.
14. Bydd y darpariaethau a fewnosodir gan Gymal 8 o'r Bil yn effeithio ar ddarparu gwasanaethau cyhoeddus ym meysydd datganoledig tai, addysg a gofal iechyd yng Nghymru.
15. Felly, mae'n rhesymol defnyddio Bil y DU i wneud y darpariaethau hyn, gan sicrhau lefel o gysondeb ledled y DU o ran gweithredu'r Cyfamod, tra'n parhau i ganiatáu i wasanaethau a darpariaeth ddatganoledig weithredu polisi ychwanegol i gefnogi cymuned y Lluoedd Arfog.

Goblygiadau ariannol

16. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol i Gymru mewn perthynas â Bil Lluoedd Arfog Llywodraeth y DU.

Casgliad

17. Rwy'n argymhell bod Senedd Cymru yn cydsynio â chynnwys Cymal 8 ym Mil y Lluoedd Arfog gan Lywodraeth y DU. Yn fy marn i, mae'n briodol ymdrin â'r darpariaethau hyn yn y Bil hwn ar gyfer y DU oherwydd:
  - Bydd yn gwella'r modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yn gyffredinol mewn perthynas â Chymuned y Lluoedd Arfog yng Nghymru a ledled y DU.
  - Bydd yn caniatáu i ddarpariaethau ddod i rym ar yr un pryd ledled y DU.
  - Bil ar gyfer y DU gyfan yw'r cyfrwng deddfwriaethol mwyaf effeithiol a chymesur ar gyfer codi ymwybyddiaeth ymhlith darparwyr gwasanaethau a llunwyr polisi o'r rhwymedigaethau a'r amgylchiadau unigryw sy'n wynebu Cymuned y Lluoedd Arfog.

- Bydd yn meithrin dealltwriaeth o sut y gall yr amgylchiadau sy'n wynebu cymuned y Lluoedd Arfog effeithio ar eu gofynion o ran gwasanaethau cyhoeddus allweddol a'u gallu i gael gafael arnynt.
- Mae'r darpariaethau'n ymdrin â materion datganoledig yn ogystal â materion nad ydynt wedi'u datganoli.

Hannah Blythyn AS
Y Dirprwy Weinidog Partneriaeth Gymdeithasol
Mai 2021